

Циганите музиканти и техните оркестри и след Освобождението имат свое място в обществения живот. Те обслужват различни държавни и общински мероприятия, политически партии ги ползват за свои цели.

В Пловдив по време на изборите през 1879 г. „Черни като дяволи цигани надуваха зурни, удряха тъпани, с файтон придружаваха кандидатите и агитаторите на управляващата партия и допълваха общата картина на изборната вакханлия” (Алваджиев 1971: 68).

На Първото българско изложение през 1893 г. в Пловдив „... между хубавите идеи, които се прокараха, без съмнение е свикването на стари и млади гуслари, кавалджии, гайдари и песнопойци, за да изложат и представят по един най-нагледен начин нашите народни свирни и песни в различните краища на отечеството ни... От всичките свираче и песнопойци е воден редовен списък за родните им места, сегашното им местопребиваване, възраст, занятие... От казаното извличаме, че от Тетевенска околия бяха проводени троица цигане свираче и песнопойци, а с Търновската депутация дойдоха девет души цигане (шест гусларе и три тъпанаре). Много и различни песни се пяха. Като се захване от най-старите обредни, коледарски и митологическите кралимарковски и други юнашки песни...” (Иванова, Кръстев 2010: 90).

В местното военно поделение в Берковица през 1900 г. “На устрояването от нас забави в клуба ни, и най-вече в казармите, от целия град дохождаше мало и голямо... Клубът ни се състоеше от една единствена стая, кръчма. Музиката се представляваше от един циганин, свирач на цигулка, и втори циганин, който отмерваше добросъвестно тактовете върху своя голям тъпан. Тази примитивна обстановка не пречеше на младите да се забавляват от все сърце, като прилагаме при танцуването всички правила на вечеринките в големите градове... Когато забавата се провеждаше в казармата, веднъж в годината, ние изнасяхме креватите на войниците от едно от батарейните помещения, украсявахме го с книжни гирлянди и увеличавахме броя на музикантите с още един-двама цигани...” (Азманов 1995: 47).

През април 1910 г. група чирпанлии, недоволни от местната власт “предвождани от циганските тъпани отиват в кметството да го събарят. След като дошла полицията, пияната банда напуска кметството и с тъпаните се запътила към циганските колиби, гдето отново проявила мерзостта си, но тук циганите ги набили добре за поруганата им семейна чест и изпратили по домовете” (Зора 1910).

През 1941 г., когато Южна Добруджа отново е в пределите на Царство България, циганските музикантски групи от гр. Котел отиват да свирят по различни поводи из добружанските градове Добрич, Балчик, Каварна (ТДА Сливен, ф.16-к, оп.1, а.е.139, л.24). Цигани музиканти са включени в посрещането на партизанските групи в Стара Загора на 9 септември 1944 г.